

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

§. 2. Quæ sint leges oppositarum simplicium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

tur oppositæ *de modo enuntiandi*. Cæterùm aliæ adhuc dantur oppositæ, quæ leges oppositarum servant, licet in aliis deficient. v. g. *Petrus est doctus, Petrus non est doctus. Omnes Philosophi student, non omnes Philosophi student*. Et hæ oppositæ *de lege* appellantur. Pro meliori notitia oppositarum simplicium de modo enuntiandi appositam tabulam sæpiùs inspicere. De reliquis oppositis postea agetur.

§. II.

Quæ sint Leges oppositarum simplicium?

511. Dico I. Leges contradictoriarum sunt sequentes. I. est. *Contradictoriæ in nulla materia possunt simul esse veræ, aut simul falsæ. Ratio petitur ex illo principio: Idem non potest simul esse, & non esse.* Ex quo aliud principium logicum æquè certum desumitur, nempe hoc: *Idem de eodem verè affirmari nequit, & negari.* Nam ad *esse* sequitur *Dici*, vel affirmari. II. est. In propositionibus contradictoriis una præcisè tantùm negare debet, quantum requiritur, & sufficit ad falsificandam alteram, non *plùs*, nec *minùs*: Aliàs ambæ possunt esse veræ, aut ambæ falsæ. Hinc propositiones contradictoriæ non sunt: *Omnis homo est doctus, Petrus, vel hic homo non est doctus.* Nec hæ: *Omnis Logicus aliquando ambulat; Aliquis Logicus aliquando non ambulat.* Nam in priori negativa *plùs* negatur, quàm requiritur ad falsificandam alteram; in posteriori verò negativa negatur *minùs*, ut examinanti patebit.

512. Obj.

ad fol. 478.

Terminus

Terminus

PROPO

A. Q.

E. Q.

Afferit. A. negat F.
asserit. I. negat C.

Categorematicus

canis

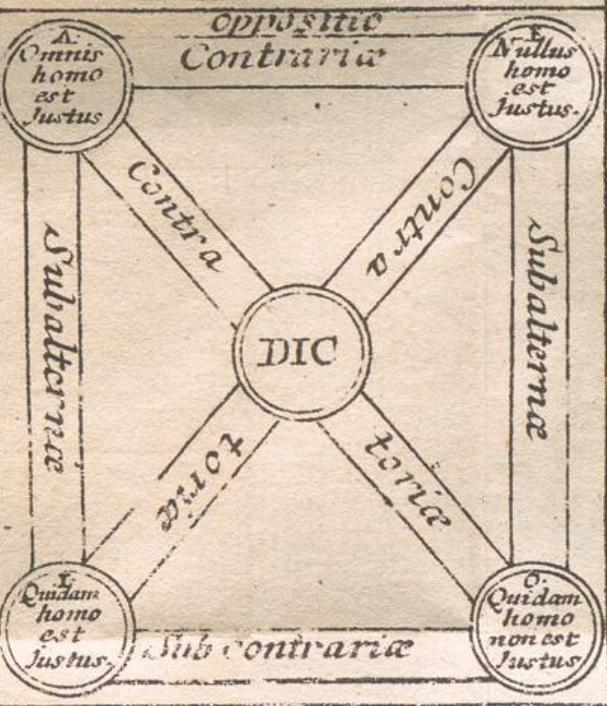

Terminus

Terminus

PROPOSITIONUM

A. Quantitas .I.
 E. Qualitas .O.
 Affert. A. negat E. veru' generaliter ambo.
 abert. I. negat C. sed particulariter ambo.

Conversio
 F. E. I. simpliciter convertitur. E. V. A. per acci.
 Ast O. per contra. sic fit conversio tota.

A. qui pollentia.

prae Contradic: post Contra: prae postque Subalter

AFFECTIONES

AFFECTIONES

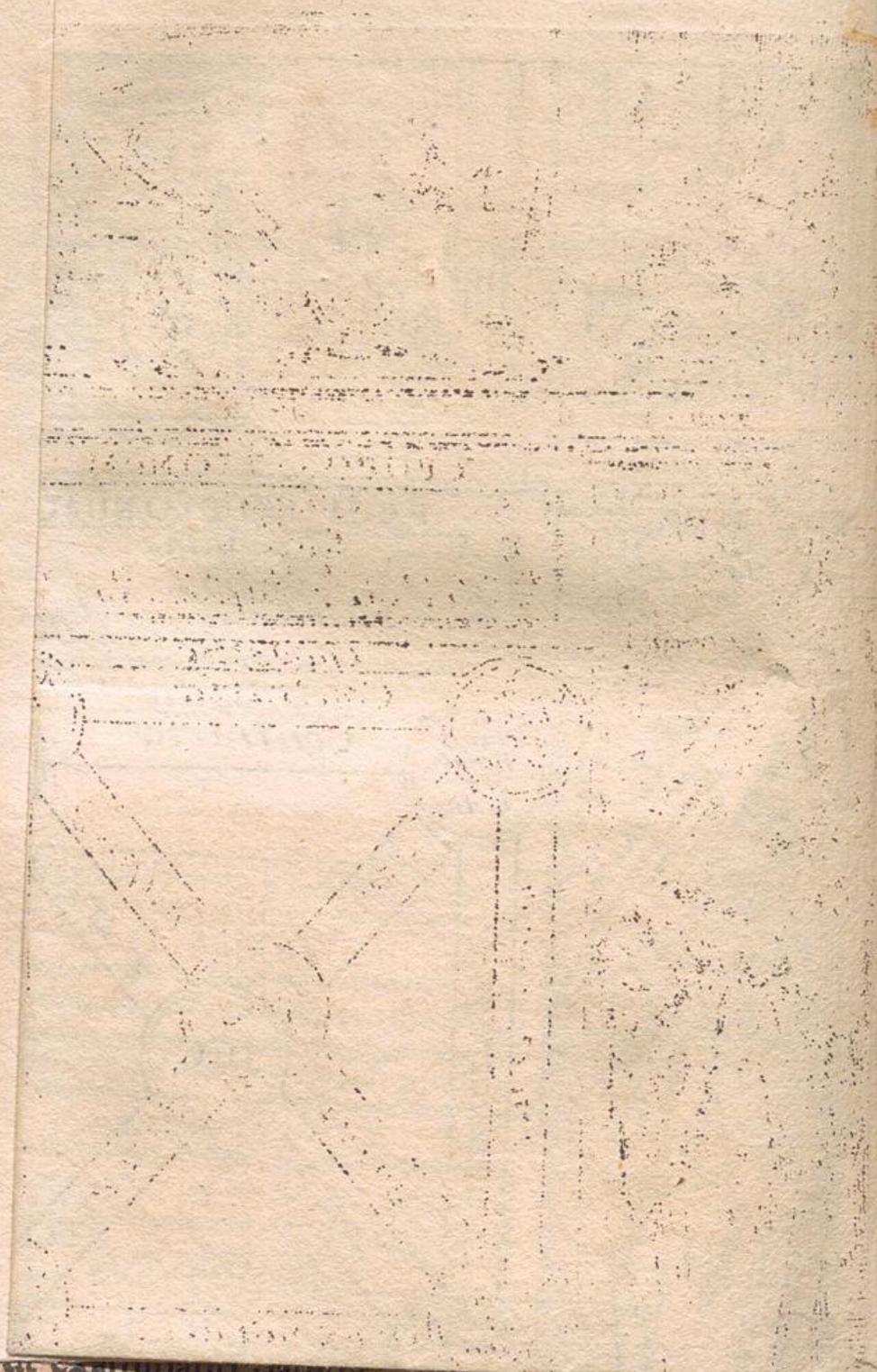
TERMINI
 Suppositio
 ampliatio
 Restrictio
 Alienatio

Suppositio universalis vel particularis
 terminorum in propositionibus
 A. E. I. O.
 Primus in A. sed solus in O. contraria lex est
 Neuter in I. sed in E. Contra partitur uterque

TERMINI
 Status
 Distractio
 Appellatio
 R. et multiplicatio

terum
 oppo.
 g. Pe.
 s. Pbi.
 z. Et
 elioni
 enun.
 De

funt
 ate-
 atio
 mul
 lo-
 oc:
 vi.
 est.
 se
 &
 ec
 a
 n

at

512. Obj.

512. *Obj.* Hæ propositiones contradictoriæ sunt simul veræ. 1. *Omnis Gallus est homo; Aliquis Gallus non est homo.* 2. *Omnis Leo est animal; Aliquis Leo non est animal.* 3. *Omne animal fuit in arca Noë; Aliquod animal non fuit in Arca Noë,* scilicet asinus, quo Christus usus est. 4. *Nullus cæcus videt; Aliquis cæcus videt.* 5. *Omne, quod movitur, est animal; Aliquid, quod non movitur, est animal.* R. N. Has, & similes propositiones esse contradictorias, si supponantur simul veræ. Nam *1ma* non habent idem subjectum, quia *τὸ Gallus* sumitur æquivocè modò pro homine gallo, modò pro gallo gallinaceo. Ex eadem ratione *2da* non habent idem subjectum. In Propositionibus *3tio* loco positis mutatur suppositio, transitur enim à sensu accomodo ad absolutum. In propositionibus autem *4to* loco positis subjectum semel sumitur cum statu, & semel cum distractione, sive ampliativè. Denique ambæ propositiones *5to* loco allatæ sunt affirmativæ, quia particula *non* in secunda propositione non afficit copulam principalem. *Si ais.* Saltem propositiones: *Omne currens movetur; Aliquod currens non movetur,* ex supposito, quod nemo currat, sunt simul falsæ. R. N. Quia ejusmodi propositiones, non affirmant præcisè cursum, sed currentis motum, adeoque faciunt hunc sensum: *Omne currens, si existit, movetur,* quæ propositio vera est etiam nemine currente, cum sit in materia necessaria. *Si reponas:* Saltem hæ propositiones sunt simul falsæ: *Omnis canis*

canis

canis rationalis est animal; Aliquis canis rationalis non est animal. R. N. Has propositiones esse simul falsas: Nam propositio universalis affirmativa habet hunc sensum: *Quando existit canis, existit rationale, & existit animal, & animal est identificatum cani rationali.* Et hæc propositio falsa est, quia unum membrum falsum est, nempe *existere rationale, si existat canis*, quod ad falsificandam propositionem copulativam sufficit. Verum propositio particularis negativa sic exponenda est: *Quando existit canis, vel non existit rationale, vel non existit animal, vel animal non est identificatum cani rationali:* quæ vera est, quia saltem unum membrum verum est, scilicet: *non existere rationale, si existat canis.* Quod sufficit ad veritatem propositionis disjunctivæ. Qui plures contra hanc materiam objectiones desiderat, poterit consulere P. Haunoldum, vel *Quæst. 2. Art. 4. §. 2. Summularum Logicæ* P. Jacobi Dedelley, quæ hodie satis communes sunt, & præcipuam laudem in hac materia merentur. Ante tamen, quàm hanc materiam concludam, duo velim adhuc diligenter observes. *Primum est:* In propositionibus contradictoriis tam *quoad rectum*, quàm *quoad obliquum* attendendum esse, ut sibi debitè repugnent in quantitate. Ex hoc defectu propositiones contradictoriæ non sunt: *Omnis miles in omni legione est strenuus; Aliquis miles in omni legione non est strenuus.* Sed secunda particularis deberet sic poni: *Aliquis miles in aliqua legione non est strenuus.* *Nec dicas:* Ergo nec hæ propositiones erunt contra-

dicto-

dictoriae: *Nullius hominis aliquis canis latrat; Ali-*
cujus hominis aliquis canis latrat. R. N. *illatum.*
 Nam *to aliquis canis* in prima propositione verè
 distribuitur, quia ponitur post particulam ne-
 gativam, *nullus*; adeoque, si ex supposito aliquis
 canis latret, particularis erit verà, universalis
 falsa. Patitur tamen hæc observatio rursus ex-
 ceptionem, nimirum in propositionibus, quæ
 per copulam minùs principalem exponuntur;
 in his enim necesse non est, ut signa uni-
 versalia omnia in particularia mutantur, ut pa-
 tet in hac propositione: *Omnis homo, servans*
omnia mandata Dei, salvatur. Cui malè contra-
 diceres sic: *Aliquis homo, servans aliqua manda-*
ta Dei non salvatur; cum ambæ hæc propositio-
 nes veræ esse possint: Sed debes hoc modo
 priori contradicere: *Aliquis homo, servans omnia*
mandata Dei, non salvatur. Cujus ratio est; quia
 in prima propositione ex parte ipsius subjecti
 jam importatur copula licet minùs principalis;
 si igitur locò *servans omnia mandata*, poneretur
servans aliqua mandata, non maneret idem sub-
 jectum, & consequenter nulla foret contradi-
 ctio. *Alterum*, quod observes, est, cuilibet
 propositioni suam assignari posse contradicto-
 riam, vel *de modo emuntiandi*, vel *de lege.* Ra-
 tio est; quia quidquid de aliquo subjecto affir-
 matur, id ipsum præcisè negari potest de sub-
 jecto eodem: hoc autem perfectè, & maximè
 commodè fiet, si toti propositioni affirmativæ
 particulam *non* neganter sumptam præponas;
 Negativæ verò propositioni eam auferas. Sic

huic propositioni: *Omnis homo est doctus*, optimè contradices dicendo: *Non omnis homo est doctus*: major enim contradictio haberi non potest, quàm si tota affirmatio negetur.

513. Dico 2. Lex I. contrariarum est: *Contrariæ in nulla materia simul veræ esse possunt*. Ratio est; quia aliàs etiam duæ contradictoriæ essent simul veræ, adeoque idem esset, & non esset. Hæc ratio sic declaratur: Ex supposito, quòd hæc propositio: *Omnis homo desiderat felicitatem*, vera sit, etiam vera est hæc: *Petrus desiderat felicitatem*. Et si insuper vera sit hæc negativa: *Nullus homo desiderat felicitatem*; hæc quoque vera erit: *Petrus non desiderat felicitatem*. Si igitur ambæ contrariæ propositiones simul veræ sint; etiam contradictoriæ simul veræ erunt: quales sunt: *Petrus desiderat felicitatem*, *Petrus non desiderat felicitatem*. Lex II. est: *Contrariæ in materia necessaria, & impossibili nec simul veræ, nec simul falsæ esse possunt*. Ratio 1mæ partis ex superiori regula est desumenda. Ratio 2dæ partis est: Quia in materia necessaria prædicatum necessariò convenit subjecto; ergo propositio affirmans hanc convenientiam necessariò vera est; altera verò hanc negans falsa. Si autem propositio in materia impossibili sit, tunc prædicatum subjecto convenire nequit; adeoque negans propositio vera erit, affirmans falsa. Lex III. est. *Utraque contrariarum in materia contingenti falsa esse potest*. Ratio est: Quia, cum ambæ universales sint, una plus negat, quàm requiratur ad falsificandam

alte-

alteram. Adde, quòd prædicatum contingens uni possit convenire, alteri non.

514. *Obj.* Nequeunt ambæ contrariæ esse simul veræ; ergo nec simul falsæ. *R. N. Conf.* *Disparitatem* dedi suprà in rationibus, quas legibus subjunxi. Adde quod plus requiratur ad veritatem, quàm ad falsitatem, cùm bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu. *Si ais:* Hæ sunt propositiones contrariæ, simul veræ: *Omnis hominis alter oculus est dexter; Omnis hominis alter oculus non est dexter;* ergo. *R. N.* has esse contrarias, quia non sunt universales; Universalitas enim *ex recto* subjecti, non autem *ex obliquo* desumitur. *Si reponas.* Saltem hæ propositiones: *Omne animal est rationale; nullum animal est rationale,* sunt contrariæ in materia necessaria, & tamen ambæ sunt falsæ; ergo saltem secunda contrariorum lex non tenet. *R. N. Ant.* Licet enim aliquod animal sit necessariò rationale; id tamen dici non potest de animali genericè sumpto, cui contingens est contrahi ad rationale, vel irrationale.

515. *Dico 3.* Lex I. subcontrariarum est: *Subcontrariæ in nulla materia possunt esse simul falsæ.* *Ratio est;* si subcontrariæ, v. g. hæ: *Aliquis homo est doctus; aliquis homo non est doctus,* essent simul falsæ; ergo earum contradictoriæ: scilicet istæ: *Nullus homo est doctus; Omnis homo est doctus.* *Necessariò* forent simul veræ; sed hoc implicat, quia, ut paulò antè dictum est, contrariæ in nulla materia simul veræ esse

possunt; ergo & implicat subcontrarias esse simul falsas. Lex II. est: *Subcontrariæ in materia necessaria, & impossibili nec simul falsæ, nec simul veræ esse valent.* 1ma pars probatur ex priori ratione. 2da pars ita stabilitur: Si subcontrariæ in assignata materia forent simul veræ; ergo earum contradictoriæ essent simul falsæ; quod falsum esse inde constat, quia subcontrariarum contradictoriæ ad se invicem collatæ sunt propositiones contrariæ, de quibus suprâ probavimus, quòd in materia necessaria & impossibili simul falsæ esse non possint. Lex III. est: *Subcontrariæ in materia contingenti possunt simul esse veræ.* Ratio est; Quia prædicatum contingens respectu subjecti, uni potest convenire, alteri non potest convenire; ut si dicas: *Aliquis homo currit, aliquis homo non currit;* quæ ambæ propositiones verificari possunt per Petrum currentem, & Paulum non currentem.

516. *Obj.* Si subcontrariæ possint esse simul veræ; ergo non erunt oppositæ. *R. D. sequel.* Non erunt oppositæ in quantitate, aut veritate. C. in qualitate. N. *Si reponas:* Subcontrariæ simul veræ non habent idem subjectum; ergo non sunt oppositæ. *R. D. Ant.* Non habent idem subjectum verificationis. C. Repræsentationis, aut suppositionis. N. h. e. Dum dico: *Aliquis homo currit, aliquis homo non currit,* hæ propositiones verificantur quidem per Petrum currentem; & Paulum non currentem; utraque autem propositio supponit disjunctivè pro Petro, vel Paulo, vel alio

alio homine, adeoque habet idem subjectum suppositionis, quæ identitas subjecti ad oppositionem subcontrariarum sufficit. *Si postules:* An propositiones indefinitæ in materia contingente, v. g. *Homo est doctus, homo non est doctus*, sint contradictoriæ, an subcontrariæ? R. Sunt subcontrariæ. Nec obstat Aristoteles, qui lib. 1. de Interpret. cap. 6. propositiones ejusmodi dicit contradictorias; nam vocat illas contradictorias, non ideò, quòd sint verè tales, sed quòd appareant contradictoriæ.

517. Dico 4. Lex I. subalternarum est: *Subalternata, sive particularis in nulla materia falsa esse potest, si subalternans, vel universalis vera sit. Ratio est:* Quia subalternata in subalternante continetur. Lex II. est: *Si falsa est subalternata, etiam subalternans falsa erit. Ratio est:* Quia aliàs idem v. g. Petrus posset esse doctus, & non esse doctus; ut examinanti patebit. Lex III. est: *Si vera est subalternata, subalternans falsa esse potest in materia contingente; secùs est in materia necessaria. Ratio 1^{mi} est:* Quia prædicatum contingens convenire uni ex inferioribus potest, quin conveniat omnibus. Sic licèt verum sit, aliquem hominem currere, falsum tamen esse potest, omnem hominem currere. *Ratio 2^{di} est:* Quia id, quod in materia necessaria uni ex inferioribus convenit, convenit necessariò omnibus. Ex his conclude sequentia: 1. *Ex veritate subalternantis sequitur veritas subalternatæ, in quavis materia.* 2. *Ex falsitate subalternatæ sequitur falsitas subalternantis, in quavis materia.*

3. Ex veritate subalternatæ non sequitur veritas subalternantis, in materia contingente. 4. Ex falsitate subalternantis non sequitur falsitas subalternatæ in materia contingente, sequitur autem in materia necessaria. Hæc de oppositis propositionibus simplicibus satis dicta sunt; restat, ut de compositis in compendio agamus.

§. III.

Quænam circa oppositionem compositarum propositionum notanda.

518. Dico 1. Propositioni copulativæ contradicitur per disjunctivam. Sic huic propositioni: *Et Petrus orat, & Paulus orat*; ut contradicas, hanc disjunctivam: *Vel Petrus non orat, vel Paulus non orat*; ponas, necesse est. Ratio est: Quia si priori copulativæ, aliam opponeres copulativam, v. g. hanc: *Nec Petrus orat, nec Paulus orat*; ambæ possent esse falsæ; quandoquidem hæc ultima copulativa negans, plus negaret, quàm ad falsificandam priorem requiratur. Econtrà Propositioni disjunctivæ per copulativam contradicitur. E. g. Huic propositioni disjunctivæ: *Vel Petrus studet, vel Paulus studet*; contradicit hæc copulativa negans: *Nec Petrus studet, nec Paulus studet*. Si enim disjunctivæ opponeres disjunctivam hanc: *Vel Petrus non studet, vel Paulus non studet*; habebis subcontrarias, & consequenter ambæ simul poterunt esse veræ.

519. Dico 2. Propositioni propriè conditionali contradicitur, si præcisè connexio con-

ditio-